

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*Постолюк Христина
Науковий керівник – викл. Дячук Наталія*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У сучасній парадигмі загальної середньої освіти мовна компетентність розглядається не лише як сукупність знань про граматичні структури та лексичні одиниці, а як комплексна здатність до ефективної взаємодії в іншомовному середовищі. Рольова гра виступає одним із найефективніших інноваційних методів, що дозволяє трансформувати навчальний процес із пасивного засвоєння теорії в активну симуляцію реальних життєвих обставин. Цей метод надає учням можливість приміряти на себе ролі інших осіб або діяти у межах заданих сценаріях, що сприяє глибшому розумінню предмета та розвитку критичного мислення [4].

Метою дослідження є дослідження особливостей використання рольової гри для формування англомовної комунікативної компетентності. Рольова базується на моделюванні міжособистісних відносин, що виражаються в процесі безпосередньої комунікації. Основним принципом методу рольової гри є мовленнєва діяльність, яка стимулює учнів до активної взаємодії та підвищує їхню внутрішню мотивацію до навчання. Говоріння як усна форма такої діяльності реалізується через передачу інформації у форматі діалогу або монологу. Діалогічне мовлення, що ґрунтується на обміні репліками, є найбільш природною формою соціальної взаємодії. Згідно з методичними концепціями С. Ніколаєвої, цей процес завжди має чітку мету та мотив, де предметом є думка мовця, а результатом – прогнозована або спонтанна реакція співрозмовника [1]. Для успішної реалізації діалогу вчитель має забезпечити атмосферу психологічного комфорту, що критично важливо для подолання «мовного бар'єру».

На відміну від традиційних методів, таких як лекції чи письмові завдання, рольове моделювання дозволяє не лише отримувати фактичні знання, а й змінювати ставлення та поведінку учня через практичний досвід. Науковці виділяють три основні групи переваг рольових ігор [4]:

психологічна залученість, тобто можливість висловити приховані почуття, обговорити особисті проблеми та зрозуміти мотивацію інших учасників;

зв'язок із реальністю розкривається у відтворенні поведінкових ліній, які будуть необхідні у майбутній професійній діяльності;

можливість багаторазового відпрацювання складних навичок;

зворотний зв'язок – отримання миттєвої реакції на свої дії від однокласників та вчителя, що сприяє швидкій корекції помилок.

Особливе значення рольова гра має для розвитку навичок міжособистісного спілкування, оскільки складність вербальної та невербальної поведінки неможливо звести до простих правил без живої практики. Метод допомагає учням навчитися швидко та адекватно реагувати у комунікативних ситуаціях, доводячи використання лексичних одиниць до автоматизму.

Сучасні дослідження 2025-2026 років вказують на надзвичайну ефективність гейміфікованих середовищ у навчанні граматики. Статистика свідчить, що впровадження ігрових елементів підвищує рівень володіння граматикою на 41,91%, тоді як традиційні методи забезпечують приріст лише на 13,41% [2]. Це пояснюється нейропластичністю мозку: емоційна залученість під час гри сприяє кращому кодуванню інформації у довготривалій пам'яті. Крім того, рольові ігри є потужним інструментом для розвитку емпатії та подолання упереджень, змушуючи учасників дивитися на світ із позиції представників інших соціальних груп.

У практичній діяльності рольова гра визначається як ситуативно-керований процес, що дозволяє засвоювати суспільний досвід через моделювання реалій спілкування. Учні розігрують певні ситуації («мікро-п'єси»), що сприяє розвитку їхнього інтелекту та готовності до психологічної взаємодії. Для досягнення педагогічної мети вчителю необхідно правильно розподілити ролі та поставити перед учнями проблемне завдання, розв'язання якого стимулює логічне мислення.

Ефективна рольова гра потребує ретельного планування та чіткої структури. Процес зазвичай поділяється на три стадії [4]:

Підготовча (презентація та відпрацювання) – на цьому етапі вчитель знайомить учнів із лінгвістичним змістом, ситуацією та правилами. Тут педагог виконує роль помічника та консультанта.

Основна (ігрова) – це власне реалізація сценарію, де учні діють вільно у межах заданих обставин. На цій стадії вчитель займає позицію мовчазного спостерігача, фіксуючи помилки, але не перериваючи комунікацію.

Фінальна (рефлексивно-оцінювальна) – обговорення результатів, аналіз успішних моментів та корекція типових помилок. Важливо починати аналіз із позитивних аспектів, щоб не демотивувати учнів.

Відповідно до складності мовленнєвих завдань, ігри поділяються на контрольовані (за зразком), напівконтрольовані (де вчитель виступає сценаристом, але дає певну свободу) та вільні (повна автономія учнів). Існують різні види рольових вправ: від простих діалогів у парах до складних групових сценаріїв, таких як переговори, міні-конференції чи професійні дискусії. Вибір конкретного типу залежить від рівня підготовки аудиторії та навчальних цілей [5]. Багатогранність рольової гри проявляється у її функціях. Навчальна функція формує вміння добирати мовні засоби. Виховна функція розвиває відповідальність та наполегливість.

Комунікативна функція створює сприятливий мікроклімат у класі, а розвиваюча та орієнтуюча функції стимулюють увагу та здатність учня швидко адаптуватися до нових обставин.

Незважаючи на значні переваги, метод має певні недоліки. Рольові ігри потребують значних часових ресурсів та простору. Існує ризик виникнення хаосу в класі, якщо інструкції не були достатньо чіткими. Також на успіх гри суттєво впливає “людський фактор”: відсутність одного ключового учасника може поставити під загрозу весь захід. Деякі учні можуть відчувати психологічний дискомфорт або страх виглядати смішними, що вимагає від учителя особливої тактовності та створення безпечної атмосфери [4].

Рольова гра є універсальним та багатогранним інструментом, що забезпечує перехід від теорії до живого використання мови. Вона не лише формує англомовну комунікативну компетентність, а й готує майбутніх фахівців до успішного функціонування у професійному середовищі, розвиваючи навички командної роботи, лідерства та прийняття рішень у кризових ситуаціях. Правильне поєднання ігрових технік із навчальними цілями дозволяє значно підвищити якість освіти та мотивацію учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаєва С.Ю., Бігич О.Б., Бражник Н.О. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: навч. посіб. / за ред. К. І. Онищенко. К.: Ленвіт, 1999. 319с
2. Abdulkaki S., Khasawneh M., Tashtoush M. The effectiveness of gamified learning environments in promoting grammar mastery. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*. 2025. Vol. 8, No. 2. С. 3375-3386.
3. Batourin O., Matvieiev A., Riazantsev S., Voitek O. Role-playing integration aspects into student officers' training. *International Scientific Journal «Grail of Science»*. 2021. No. 2-3. с. 430-432. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.02.04.2021.086> (дата звернення: 25.03.2026).
4. Lysenko O. A., Dankevych T. M. A role play as a modern means of teaching English. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 65, т. 1. С. 75-78.
5. Role Playing. Center for Innovative Teaching and Learning, Northern Illinois University. 2012. URL: <https://www.niu.edu/citl/resources/guides/instructional-guide/role-playing.shtml> (дата звернення: 20.03.2026).

*Пелех Софія
Науковий керівник – доц. Шуляк Ірина*

ЕВОЛЮЦІЯ ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНИХ ЗАЙМЕННИКІВ (ТНЕУ/ТНЕМ) В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ

Вступ. Гендерно-нейтральні займенники в сучасній англійській мові розвиваються у контексті переосмислення традиційних мовних норм та критики андроцентризму. Історично використання займенника he як універсального відображало соціальну модель, у якій чоловік розглядався як «норма», тоді як жінка – як відхилення. Така мовна практика формувала викривлене сприйняття соціальної реальності та сприяла закріпленню гендерної нерівності. Використання конструкції he or she лише частково вирішує цю проблему, оскільки зберігає бінарну модель гендеру та не враховує небінарні ідентичності. Крім того, порядок компонентів (he before she) часто відтворює ієрархічну структуру, що підкреслює домінування чоловічого